

Handleiding Buurtactieplan Sport en Bewegen

www.sportindebuurt.nl

Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB)

Auteur: Lysbeth de Vries, met medewerking van VSG en NOC*NSF

NISB/2012/62.736/TRN/itd

Ede, april 2012

Dit document heeft 11 pagina's

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Sport en bewegen in de buurt	
1.2	Wat is een Buurtactieplan?	
1.3	Aanleiding stappenplan buurtactieplan	
2.	Stappenplan lokaal proces	5
2.1	Visie en relatie bestaand beleid	
2.2	Buurtscan	
2.3	Verbinden lokale partijen	
2.4	Buurtactieplan	
2.5	Uitvoering buurtactieplan	
2.6	Monitoring & Evaluatie	
3.	Ondersteuningstructuur	8
4.	Relatie buurtactieplan en aanvraag Sportimpuls	8

Bijlage: opzet Buurtactieplan

1. Inleiding

1.1 Sport en bewegen in de buurt

Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt wil de minister van VWS ervoor zorgen dat de gezonde keuze ook een gemakkelijke keuze wordt. Wanneer mensen gemakkelijker kunnen sporten en bewegen, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij werk, school of het veldje om de hoek, worden zij gestimuleerd in een actieve en gezonde leefstijl. Om dat te bereiken berust het programma op twee belangrijke pijlers: een vraaggericht lokaal sport- en beweegaanbod en het stimuleren van meer lokaal maatwerk. Het programma Sport en Bewegen in de Buurt bestaat uit twee financiële impulsen.

Buurtsportcoach

Om gemeenten te ondersteunen in het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod voor alle inwoners van jong tot oud, investeert VWS in de uitbreiding en een bredere inzet van combinatiefuncties met extra buurtsportcoaches. Dit bouwt voort op de impuls waarbij combinatiefuncties worden ingezet voor de sectoren onderwijs, sport en cultuur. In totaal gaan er 2.900 Buurtsportcoaches actief aan de slag. Doordat zij zowel werkzaam zijn bij een sport- of beweegaanbieder als in tenminste één andere sector, dragen zij eraan bij dat meer mensen in hun eigen nabije omgeving kunnen sporten en bewegen.

Sportimpuls

De Sportimpuls is een subsidieregeling die lokale sport- en beweegaanbieders financieel ondersteunt bij de opzet van activiteiten die ze ondernemen om meer mensen te laten sporten en bewegen. Deze activiteiten bestaan uit het ontwikkelen en aanbieden van sportactiviteiten voor mensen die niet of nauwelijks sporten en bewegen. De wensen en behoeften van potentiële sporters vormen daarbij het uitgangspunt.

Bij het ontwikkelen en aanbieden van sportactiviteiten is samenwerking essentieel. Samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders onderling, en tussen sportaanbieders en gemeenten, onderwijs-, welzijns-, zorginstellingen, GGD'en en het bedrijfsleven. Door gebruik te maken van elkaars sterke punten kan gezamenlijk de sportparticipatie op lokaal niveau worden gestimuleerd en levert iedereen een belangrijke maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid in de buurt.

De laatste jaren zijn al veel voorbeelden van succesvolle samenwerkingsverbanden en sportactiviteiten gecreëerd en verzameld. Vanuit de Sportimpuls worden lokale sport- en beweegaanbieders startklaar gemaakt om een aanbod te realiseren dat in de lokale situatie gewenst is en gebaseerd op sport- en beweegaanbod dat elders succesvol is ontwikkeld en uitgevoerd. Dit succesvolle sport- en beweegaanbod is gebundeld op de Menukaart Sportimpuls (www.effectiefactief.nl).

1.2 Wat is een Buurtactieplan?

Het programma Sport en Bewegen in de Buurt richt zich op het vergroten van het bereik van het lokale sport- en beweegaanbod. Idealiter past het aanbod van sport- en beweegaanbieders binnen een zogenaamd 'Buurtactieplan'.

Een buurtactieplan is de 'doorvertaling' van gemeentelijk (sport)beleid naar een uitvoeringsplan op het niveau van een buurt. Veel gemeenten werken al met visies en uitvoeringsplannen op buurtniveau. Hun plannen zijn gebaseerd op een analyse van een buurt. Daarbij is gekeken naar welke maatschappelijke thema's in een buurt spelen, waar organisaties en bewoners in de buurt behoefte aan hebben en waar witte vlekken zitten als

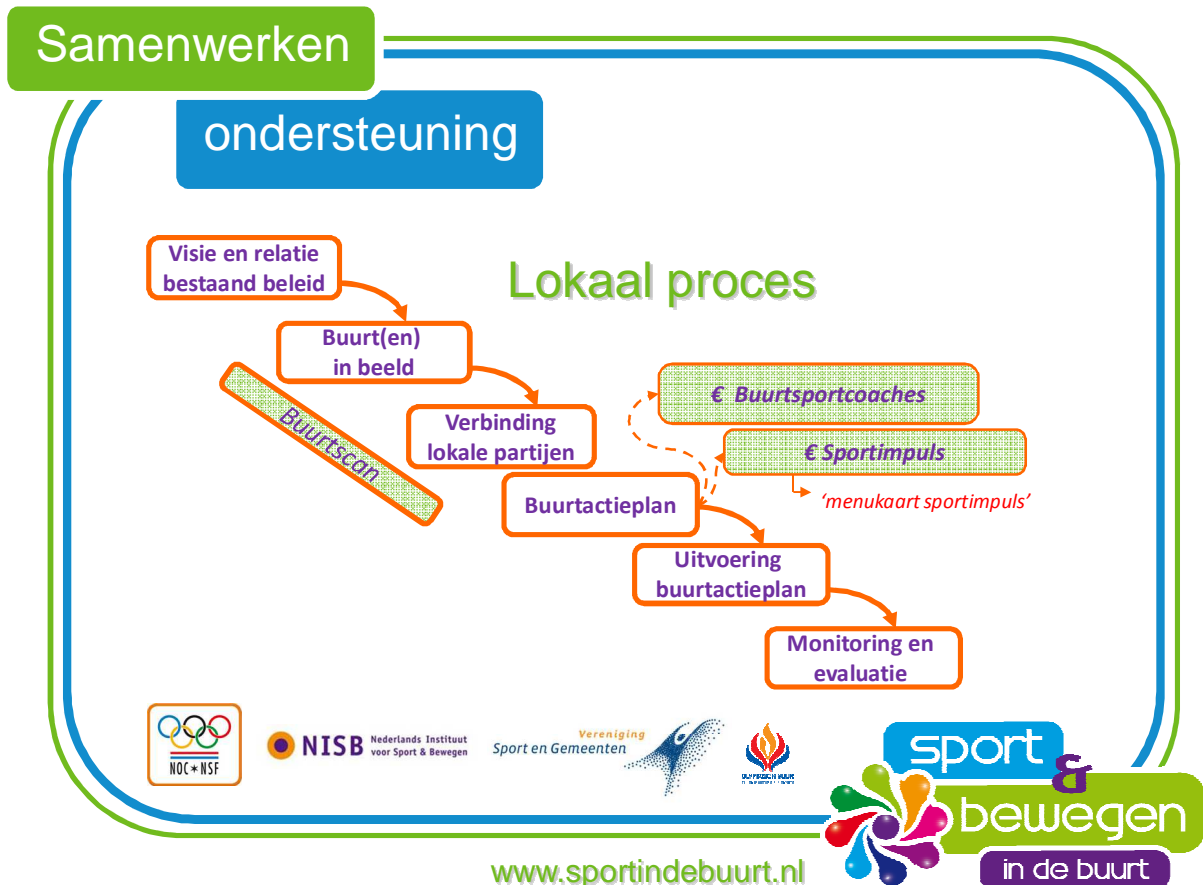
het gaat om aanbod en accommodaties. Een buurtactieplan biedt een uitstekende basis om aanvragen voor Sportimpuls én de inzet van Buurtsportcoaches op te baseren, voor meerdere jaren.

1.3 Aanleiding stappenplan buurtactieplan

Uit het werkveld zijn vragen naar voren gekomen waaruit blijkt dat er behoefte is aan een hulpmiddel bij het ontwikkelen van een buurtactieplan. Dit stappenplan is bedoeld voor vertegenwoordigers van lokale en provinciale organisaties uit de sectoren sport, welzijn, gezondheid en onderwijs die aan de slag willen met de nieuwe impuls Sport en Bewegen in de Buurt. Voor de aanvraag van Buurtsportcoaches of Sportimpuls is het ontwikkelen van een buurtactieplan geen verplichting maar wel een pré. Dit stappenplan beoogt de kwaliteit van de buurtactieplannen te verhogen en ondersteuning te bieden.

2. Stappenplan lokaal proces

Het stappenplan geeft inzicht in de verschillende stappen om te komen tot een buurtactieplan. De stappen zijn gebaseerd op het lokale proces in de praktijk. In de volgende paragrafen worden de stappen achtereenvolgens besproken. De stappen volgen elkaar niet noodzakelijk serieel op. Sommige stappen kunnen ook parallel aan elkaar worden uitgevoerd.

2.1 Visie en relatie bestaand beleid

Voor het stellen van doelen en resultaten is het van belang om een goede analyse te maken van de huidige situatie van de buurt. Bij het analyseren van de buurt is de eerste stap het in kaart brengen van de bestaande buurtvisie en beleid van de gemeente. De buurtvisie gaat breder dan alleen sport en bewegen in de buurt. Hierbij kan gedacht worden aan andere maatschappelijke thema's zoals: leefbaarheid van de buurt, veiligheid, sociale cohesie en gezondheid. Op deze manier komt de maatschappelijke vraag in de buurt centraal te staan. Door dit inzichtelijk te krijgen kan er vanuit andere beleidsterreinen ook aangehaakt worden. Hierdoor ontstaat er een integrale aanpak.

2.2 Buurtscan (zie www.sportindebuurt.nl)

Het doel van de buurtscan is gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van een buurtactieplan, gebaseerd op een analyse van een buurt en bestaand beleid. De gemeente maakt zelf de keuze, eventueel samen met bewoners en betrokken organisaties, welke analyseonderdelen doorlopen en welke instrumenten ingezet worden. De buurtscan levert

een beeld op van de behoefte uit de buurt en laat zien hoe een gemeente hiermee aan de slag kan. De buurtscan bestaat uit drie onderdelen:

1. Inzicht in kwantitatieve en kwalitatieve data op buurtniveau: wat is er bijvoorbeeld al bekend over de demografische ontwikkelingen, sportdeelname, gezondheid, accommodatiegebruik in de buurt? Welke data zijn al lokaal aanwezig en hoe de gemeente eventueel andere data verkrijgen?

2. Inzicht in de kracht van de buurt: hoe beweegvriendelijk is de omgeving, hoe werken organisaties uit verschillende sectoren samen, hoe vitaal zijn sport- en beweegaanbieders en wat is de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de accommodaties?

3. Inzicht in wensen van de bewoners: hoe kunnen bewoners in de buurt betrokken worden bij het opstellen van een buurtactieplan? Wat willen ze en welke bijdragen kunnen ze leveren?

Voor elke stap biedt de buurtscan meerdere instrumenten, tips en praktijkvoorbeelden uit gemeenten die al met buurtanalyses aan de slag zijn geweest. Voor gemeenten is het o.a. waardevol de buurtscan in te zetten als:

- gemeentelijk sportbeleid doorvertaald moet worden naar uitvoeringsplannen op buurtniveau;
- de nulsituatie in kaart gebracht moet worden (eventueel als basis voor een monitoring en evaluatie van het buurtactieplan);
- achterstanden in de buurt in kaart gebracht moeten worden;
- verantwoording aan college en aan de raad te laten aansluiten bij de behoefte uit de buurt gebaseerd op de buurtscan.

2.3 Verbinden lokale partijen

Om tot een goed buurtactieplan te komen is draagvlak creëren bij zowel interne als externe partijen noodzakelijk. Door in een vroeg stadium partijen te informeren en erbij te betrekken ontstaat er betrokkenheid. Hierdoor wordt voorkomen dat er achteraf weerstand ontstaat wat de uitvoering van het buurtactieplan in de weg kan staan.

Bij het creëren van draagvlak is het belangrijk dat de betrokkenen hun idee over het project open en transparant met elkaar bespreken en partijen tot een gezamenlijk plan komen. Hoe meer de ideeën afwijken van elkaar, hoe moeilijker het wordt om gezamenlijk voor het doel te gaan. Door met de verschillende partijen in dialoog te gaan, waarbij het doel is de afstand van de verschillende visies te overbruggen, zal er zowel inhoudelijk als procesdraagvlak ontstaan. Hierdoor krijgen zij beter zicht hoe het buurtactieplan tot stand is gekomen. In het algemeen geven mensen eerder een positief oordeel over het plan als zij invloed hebben gehad op de uitkomst.

2.4 Buurtactieplan

Bij het opzetten van een project is een hulpmiddel: een buurtactieplan. In dit hoofdstuk wordt een format gepresenteerd voor een buurtactieplan. In de bijlage wordt de inhoud per hoofdstuk uitgewerkt.

Het werken met een buurtactieplan is niet nieuw en doorvertaling van gemeentelijk (sport)beleid naar een uitvoeringsplan op buurtniveau gebeurt al op vele plekken. Deze

voorbeeldplannen worden geïnventariseerd en dienen als voorbeeld voor andere gemeenten die met een buurtactieplan aan de slag willen.

Voorbeeld: Wijk sport- en beweegplan Utrecht Noordwest

(<http://www.utrecht.nl/images/DWS/Noordwest/2010/PDF/100301%20Wijksportplan%20Utrecht%20Noordwest/%202010-2014%DEF.pdf>)

Meer voorbeelden volgen.

2.5 Uitvoering buurtactieplan

De aanvraag en/of buurtactieplan geeft houvast om in de praktijk aan de slag te gaan met de interventie. In de loop van de tijd kan de situatie veranderen. Door ontwikkelingen in de praktijk zal het buurtactieplan tussentijds moeten worden bijgesteld. Dit kan bijvoorbeeld jaarlijks gebeuren.

2.6 Monitoring & Evaluatie

Het is belangrijk te meten of resultaten behaald worden. Dit helpt achteraf bij het verantwoorden van verkregen middelen (bijv. Sportimpulsgelden, lokale subsidies), maar door goed te registreren, monitoren en evalueren kan tussentijds de aanpak worden bijgestuurd. Probeer daarom direct in het buurtactieplan op te nemen hoe er geëvalueerd gaat worden. Het monitoring- en evaluatiekompas (<http://www.nisb.nl/kennisplein-sport-bewegen/instrumenten/evaluatie-kompas.html>), waarin meer dan 100 instrumenten verzameld zijn, kan daarbij gebruikt worden. Gemeenten hebben soms al eigen monitoring- en evaluatiesystemen waarop aangehaakt kan worden.

3. Ondersteuningsstructuur (meer info eind april)

Vanuit de ondersteuningsstructuur Sport en Bewegen in de Buurt kan een gemeente ondersteund worden als zij met de buurtscan en/of buurtactieplan aan slag wil. Een ondersteuner kan eventueel advies geven bij het op maat maken van de buurtscan en bij het vertalen van de analyseresultaten naar een buurtactieplan.

Meer informatie over de ondersteuningsstructuur is binnenkort te vinden op www.sportindebuurt.nl.

4. Relatie buurtactieplan en aanvraag Sportimpuls

Een buurtactieplan biedt een uitstekende basis om aanvragen voor Sportimpuls én de inzet van Buurtsportcoaches op te baseren. Op de website [sportindebuurt.nl](http://www.sportindebuurt.nl) is een concept-format van de aanvraag Sportimpuls gepresenteerd

(<http://www.sportindebuurt.nl/dotAsset/48cbe64c-af56-406c-816f-730f4bffb7a3.pdf>). In het format is reeds aangegeven, welke informatie vanuit het buurtactieplan eenvoudig in de Sportimpulsaanvraag kan worden ingepast.

Bijlage: structuur buurtactieplan

Hier vindt u een voorbeeldstructuur voor een buurtactieplan.

Aanleiding

Bij de aanleiding wordt beschreven waarom het project uitgevoerd moet worden. Wat is er gebeurd dat het onder de aandacht is gekomen. Door te verdiepen in de aanleiding kan beter worden begrepen wie er iets wil en wie er bij betrokken is en welke belangen er spelen.

Totstandkoming buurtactieplan

Er wordt aangegeven met welke partijen en organisaties het plan tot stand is gekomen. Daarnaast wordt omschreven op welke manier de partijen en organisaties bij het proces zijn betrokken.

De buurt in beeld

In dit hoofdstuk wordt de buurt / wijk in beeld gebracht door het verzamelen van buurtgegevens. Allereerst wordt er gekeken naar de bestaande buurtvisie en beleid van de gemeente (zie hoofdstuk 3.1). De buurtscan ondersteunt bij het in kaart brengen van buurtgegevens (zie hoofdstuk 3.2). Een goed overzicht van buurtgegevens geeft gemeenten en professionals een goede basis om een buurtactieplan op te stellen. Daarnaast kunnen interventies nog beter afgestemd worden op trends en ontwikkelingen.

Visie

Om duidelijkheid te geven waar het project voor staat is het zinvol om een visie, doelstellingen en beoogde resultaten van het project te formuleren. Wat willen de initiatiefnemers bereiken door middel van het project? Hoe ziet de buurt er idealiter over enkele jaren uit? Een visie schetst een toekomstbeeld, (3 á 4 jaar verder) van sport en bewegen in de buurt. De visie zal vervolgens worden vertaald naar doelstellingen en doelgroep en uiteindelijk naar concrete resultaten.

Doelstelling en projectresultaat

De doelstelling geeft de zingeving van het project weer. Wat wil de organisatie bereiken met het buurtactieplan? Waaraan moet het buurtactieplan een bijdrage leveren? Een doelstelling hoeft niet binnen het buurtactieplan gerealiseerd te worden in tegenstelling tot het projectresultaat. Een resultaat is een middel om de doelstelling te behalen. Wat is zichtbaar als het buurtactieplan eindigt? Een projectresultaat wordt concreet geformuleerd, zodat het tastbaar wordt. Dus het projectresultaat is niet het verzamelen van kennis over het sport- en beweegaanbod, maar concreet omschreven zoals "het vullen van een sociale kaart met sport- en beweegaanbod voor de doelgroep 12- 18 jarige in de wijk De Thij".

Doelstellingen en beoogde resultaten worden op verschillende niveaus geformuleerd. Om concreet te worden is het handig om SMART doelen te stellen. SMART staat voor: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden.

Doelgroepen

Bij doelgroepen wordt omschreven voor welke doelgroep in het buurtactieplan wordt gekozen. Dit kan gebaseerd zijn op de analyse van de buurtscan. Een doelgroep hoeft niet alleen op basis van leeftijd gekozen te worden, maar dat kan ook op geslacht, opleidingsniveau of sociale status. En is het een homogene of een heterogene doelgroep. Dit

is voor het bereiken van de doelgroep belangrijk om te weten. Maak de keuze ook specifiek. Kies bijv. niet voor jongeren, maar kies voor jongeren van 14-18 jaar die eerder lid van een vereniging zijn geweest.

Randvoorwaarden en beheersaspecten

- Randvoorwaarden

Om de doelstelling gestalte te geven zal gekeken moeten worden naar welke randvoorwaarden ingevuld moeten worden. Hierbij kan gedacht worden aan beschikbaarheid van projectleden, beschikbaarheid van hulpmiddelen en afhankelijkheid van andere projecten.

- Beheersaspecten

Om het buurtactieplan te beheersen is het verstandig om van te voren de beheersaspecten uit te werken. Hiermee wordt voorkomen dat het buurtactieplan te veel geld gaat kosten, niet het gewenste resultaat gaat opleveren of niet binnen de gewenste tijd is afgerond. Er zijn verschillende beheersaspecten te benoemen: Tijd, Geld, Kwaliteit, Informatie, Organisatie (oftewel de TGKIO aspecten).

Het beheersaspect Tijd kan opgedeeld worden in de doorlooptijd van het buurtactieplan en de personele inzet. Om de doorlooptijd van het buurtactieplan te sturen moet er een projectplanning gemaakt worden met daarin bijv. afspraken over opleverdata van deelresultaten. De personele inzet gekoppeld aan tijd kan bij beheersaspect tijd worden uitgewerkt.

Bij het beheersaspect Geld moet helder zijn welk totaal budget er beschikbaar is. Het projectteam moet binnen de kaders van het beschikbare budget werken. Er zal herhaaldelijk gekeken moeten worden of de oorspronkelijke kosten en baten nog geldig zijn. De begroting kan worden opgenomen in de bijlage van het buurtactieplan.

Het beheersaspect Kwaliteit is op te delen in zowel product als proces. Om de kwaliteit te kunnen meten is het noodzakelijk dat de projectresultaat zo is geformuleerd dat het meetbaar is.

De projectleden zullen goed geïnformeerd moeten worden, dit is een ander beheersaspect. Informatiebeheersing levert een belangrijke bijdrage aan het onderhouden van de projectrelatie. Er moeten afspraken gemaakt worden over de manier van archivering, het maken en versturen van de vergaderverslagen.

Tot slot de Organisatiebeheersing, waarbij het gaat om het optimaliseren van de samenwerking. Het begint bij het samenstellen van een projectteam. Hierin wordt opgenomen wie waar verantwoordelijk voor is. Wie is de opdrachtgever en wie is de opdrachtnemer van het buurtactieplan. En tot slot welke organisatie is trekker van een projectresultaat.

Implementatie

- Interventiekeuze

Binnen het programma Sport en Bewegen in de Buurt krijgen lokale sport- en beweegaanbieders de kans om succesvol sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt uit te rollen. Er zijn namelijk al mooie en inspirerende voorbeelden om mensen aan het sporten en bewegen te krijgen en houden. Sport- en beweegaanbieders kunnen alleen een beroep doen op middelen uit de Sportimpuls als de activiteiten gebaseerd zijn op het aanbod dat op de *Menukaart Sportimpuls* staat. Het doorlopen van het stappenplan van het lokale proces zal inzicht geven in welke interventie geschikt is voor de buurt. De elementen van de interventie worden omschreven en gekoppeld aan de analyse van de buurt.

- Activiteitenplanning

Na de interventiekeuze wordt er een planning gemaakt om doelmatig aan de slag te gaan. De verschillende activiteiten worden in de tijd weggezet. Het bewaken van de voortgang van het project is belangrijk. Een activiteitenplanning geeft zicht op de totale duur van het project, inzicht in wanneer wat opgeleverd moet worden en er kan bepaald worden hoeveel menskracht ingezet moet worden.